КАРПАТСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Силабус навчальної дисципліни

Актуальні проблеми української літератури кін. XIX - поч. XXI ст.

1. Загальна інформація			
Спеціальність	А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)		
Спеціалізація	Українська мова і література		
Освітня програма	Середня освіта (українська мова і література)		
Рівень вищої освіти	*магістр*		
Мова навчання	українська		
Форма здобуття освіти	денна		
Статус навчальної дисципліни	*обов'язкова*		
Курс (рік навчання)	1		
Семестр	денна — 2		
Обсяг навчальної дисципліни	*денна — 3 кред. ECTS, 90 годин*		
Розподіл за видами занять та годинами навчання	**види**	денна форма	заочна форма
	лекції	12	—
	практичні заняття / семінарські заняття	18	—
	лабораторні заняття		—
	самостійна робота	60	—

Форма підсумкового контролю	*екзамен*
Кафедра	Кафедра української літератури
Викладач (-і)	Деркачова Ольга Сергіївна
Контактний телефон викладача	+380 (67) 155 67 30
E-mail викладача	olha.derkachova@cnu.edu.ua
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Щотижня.
2. Мета навчальної дисципліни	
Метою навчальної дисципліни є: Метою вивчення є формування у майбутніх учителів української мови і літератури системних знань про актуальні проблеми розвитку української літератури кінця XIX – початку XXI століття, здатності здійснювати наукову інтерпретацію літературних явищ, використовувати сучасні літературознавчі підходи в освітньому процесі, проєктувати та реалізовувати навчання української літератури з урахуванням новітніх тенденцій літературознавства, регіонального компонента та вимог школи. Цілі: поглибити знання магістрантів про основні етапи та тенденції розвитку української літератури кінця XIX – початку XXI століття; сформувати навички інтерпретації літературних творів у контексті традиційних та новітніх художніх практик; поглибити розуміння особливостей художнього осмислення тоталітарного минулого, посттоталітарної свідомості, історичної пам'яті та процесів декомунізації в українській літературі; покращити знання про літературне відображення російсько-української; ознайомити з регіональними особливостями українського літературного процесу; розвинути навички самостійної науково-дослідницької роботи, підготовки академічних текстів, проєктів і презентацій; сформувати готовність до використання сучасних літературознавчих знань у викладанні української літератури в закладах загальної середньої освіти.	
3. Тематика навчальної дисципліни	
Тема 1. Українська література кінця XIX – початку XX століття: модерністські пошуки та переосмислення художніх парадигм. 1. Історико-культурний контекст доби. 2. Модернізм як художня система. 3. Формуванні нової естетики. 4. Проблема національної ідентичності в літературі межі століть. 5. Регіональний компонент: Галичина як осередок українського модернізму; діяльність «Молодої Музи»; творчість Богдана Лепкого, Василя Стефаника, Марка Черемшини.	

Тема 2. Українська література 1920–1930-х років: між мистецьким експериментом і тоталітарним тиском 1. Літературний процес Розстріляного відродження. 2. Художні пошуки українського авангарду. 3. Літературні організації та дискусії 1920-х років. 4. Репресії проти українських письменників. 5. Трагедія митця в умовах тоталітаризму. 6. Регіональний компонент: Західноукраїнський літературний процес міжвоєнного періоду; літературні угруповання; творчість Богдана-Ігоря Антонича; творчість Марійки Підгірянки
Тема 3. Українська література другої половини XX століття: шістдесятництво та дисидентський рух 1. Суспільно-політичні умови розвитку літератури. 2. Естетичні принципи шістдесятництва. 3. Поезія та проза шістдесятників. 4. Література опору та самвидав. 5. Формування нової моделі української культурної пам'яті. 6. Регіональний компонент: Діяльність дисидентів Західної України; творчість Ігоря Калинця
Тема 4. Постмодернізм в українській літературі кінця XX століття 1. Теоретичні засади постмодернізму. 2. Творчість представників постмодерної генерації. 3. Значення постмодернізму для оновлення української літератури. 4. Регіональний компонент: «Станіславський феномен» як культурно-мистецьке явище.
Тема 5. Посттоталітарний і постколоніальний дискурси в українській літературі кінця XX – початку XXI ст. 1. Теоретичні засади посттоталітарних і постколоніальних студій. 2. Осмислення радянського минулого в українській літературі. 3. Травма тоталітаризму та механізми культурної пам'яті. 4. Деконструкція радянських міфів у художніх текстах. 5. Проблема національної ідентичності в умовах постколоніального суспільства. 6. Регіональний компонент: Репрезентація радянського минулого в літературі Галичини; локальна пам'ять про репресії, депортації, діяльність УПА.
Тема 6. Декомунізація та література пам'яті в сучасному українському письменстві 1. Декомунізація як суспільний і культурний процес. 2. Політика пам'яті та її художні репрезентації. 3. Література про Голодомор, репресії та радянський терор. 4. Переосмислення історії у творах сучасних письменників. 5. Роль літератури у формуванні історичної пам'яті українців. 6. Регіональний компонент: Літературні проєкти, присвячені пам'яті жертв тоталітаризму в області; художнє осмислення історії краю в сучасній літературі.

Тема 7. Українська література діаспори: збереження національної ідентичності та художні пошуки 1. Історичні передумови формування української літератури діаспори. 2. Основні центри українського літературного життя за кордоном (Прага, Варшава, Мюнхен, Нью-Йорк, Торонто). 3. Феномен «Празької школи» та її роль у розвитку української літератури. 4. Об'єднання МУР та його значення для повоєнного літературного процесу. 5. «Нью-Йоркська група»: естетичні пошуки та модернізація української поезії. 6. Проблеми національної ідентичності, пам'яті, еміграції та культурного діалогу в літературі діаспори. 7. Значення літературної спадщини діаспори для сучасного українського літературного процесу та шкільної літературної освіти. 8. Регіональний компонент: Представники краю у літературі еміграції, наші літературні контакти з діаспорними культурно-мистецькими осередками
Тема 8. Сучасна українська література XXI століття: нові теми, жанри, ідентичності 1. Основні тенденції сучасного літературного процесу. 2. Жанрові трансформації в українській літературі. 3. Інклюзія в літературі. 4. Воєнна тематика в українській літературі XXI століття: Художнє осмислення російсько-української війни; документалістика та художня проза про війну; трансформація образу героя. 5. Регіональний компонент: Літературне краєзнавство на сучасному етапі; комбатантська література

4. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://cfund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf). Кожен вид роботи оцінюється за 100-бальною шкалою. Отриманий бал в електронному журналі автоматично перераховується у підсумкову оцінку з урахуванням ваги цього виду роботи (множиться на відповідний ваговий коефіцієнт).	
Вага оцінювання форм поточного контролю	*лекції*	0
	практичні / семінарські	30
	лабораторні	
	індивідуальне завдання	
	колоквіум	10
	самостійна робота	10

Вага оцінювання форм підсумкового контролю	*екзамен*	50

5. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія зі здобувачами ґрунтуються на принципах академічної доброчесності відповідно до чинних нормативних документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника:

- Кодекс академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2026/08/kodeks-akademichnoi-dobrochesnostii-karpatskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-vasylia-stefanyka.pdf)
- Кодекс честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2024/02/34-04-kodeksu-chesti-prykarpatskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-vasylia-stefanyka.pdf)
- Положення про систему забезпечення академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf)
- Положення про порядок розгляду повідомлень про порушення академічної доброчесності, застосування заходів реагування та оскарження Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/11/34-06_2022-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-ta-inshym-porushenniam-akademichnoi-dobrochesnosti-1.pdf)
- Процедура забезпечення дотримання академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2024/05/pr.01.1.1-08_2024-protsedura_8_universytet.pdf)
- Положення про політику відповідального використання технологій штучного інтелекту (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2025/09/25-022025-polozhennia-pro-polityku-vidpovidalnoho-vykorystannia-tekhnolohij-shi.pdf)

Відвідування занять. Організація освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf).

Неформальна освіта. Визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, здійснюється відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf).

6. Рекомендована література
Основна література
Агеєва В. За лаштунками імперії. Київ: Віхола, 2022.
Баран Є. 25 монологів про літературу: збірка наукових ессеїв та статей. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2022. 272 с.
Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодернізм. К.: Критика, 2013. 344 с.
Гундорова Т. ПроЯвлення слова: дискурсія раннього українського модернізму. Вид. друге, перероб. та доп. К.: Критика, 2009.
Деркачова О. Homo solitarius в locus horridus. (НЕ)сподіваний Стефаник. Брустури: Дискурсус. 2022. С. 67-94.
Деркачова О. «Най би не млоїв голод попід серце»: смаки прози Марка Черемшини. У задзеркаллі художнього світу Марка Черемшини. 2025. С. 177-187.
Деркачова О. Нове Розстріляне відродження в сучасній українській літературі як чинник формування національної ідентичності: освітній потенціал інтегрованого курсу літератур. Науковий вісник Ужгородського університету, 2026. С. 61-69.
Незалежність у полум'ї війни: українська література спротиву. Київ: НАН України, 2024. 460 с.
Улюра Г. Писати про війну. Темпора, 2023.
Derkachova O. Comics about the russian-Ukrainian war: educational potential. Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Шевченка. Слово. 2025. №21 (77). С. 146-162.
Додаткова література
Derkachova O. Homo pacificus in the poetry of Victoria Amelina(based on the poetry bookTestimonies). Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Philology. 2024. No. 11. P. 60–72.
Derkachova O. The image of the way in the poetry book "Poem from the loophole" by Maksym Kryvtsov. Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Шевченка. Слово. 2025. No 22(81). С. 177-189.
Derkachova O., Tytun O. Strategies for Teaching Inclusive Literature for Children in Universities. The Spaces of Inclusive Education. Brill. 2024. P. 234-246.
Derkachova O., Ushnevych S. Use of Interactive Digital Posters as an Innovative Learning Technology in Ukrainian Higher Education (on the example of the course "Children's Literature and Methods of Teaching Literary Reading). Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. 2022. N 1. P. 101-111. https://journals.pnu.edu.ua/index.php/jpnu/article/view/6174/6468
Додаткові електронні ресурси
—

Детальна інформація щодо навчальної дисципліни висвітлена у робоча програма навчальної дисципліни https://cqa.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/149/2026/09/a4-op-so-ukr-mova-i-lit-mag-2026.pdf

Викладач Деркачова Ольга Сергіївна